

יעקב שרת / איש מאדים הפיכה כבשורה טובה

כאשר אי שם במזרח התיכון התחוללה הפיכה צבאית "שקטה", מיהר "דבר", עיתון פועלי א"י לברך עליה (14.9.80) במאמר מערכת. אני חש צורך להביא את דברי הברכה הללו בהשטות מכוונות, אך לא מרובות, לטובת בעלי הדמיון:

"ההפיכה הצבאית ב — — — היתה צפויה זה חודשים אחדים. מאז שנת — — — מתנהלת — — — בחסידי הצבא, ואף שבמרבית השנים האלה הגו, לכאורה, כללי המשחק הדמוקרטי-פרלמנטרי, ידעו הפוליטיקאים כי מעבר לתפס משגיחים עליהם הגנרלים. מרגע שהמצב הפנימי התדרדר, ולמערכת הפוליטית אבדה השליטה, היה ספק רק באשר למועד שבו תפקע סבלנותם של הגנרלים. למרות האנרכיה המשתוללת ב — — — בשנים האחרונות, ואשר הפילה מאות אלפי קורבנות טרו, אין המצב בה דומה לזה של אביב — — — כאשר הצבא הפיל את מיסטרם של — — — אמנם, גם אז שיטעה את המדינה מחלוקת מתמשכת בין שני מנהיגי מפלגות — — —

גם אם ההנהגה הפוליטית היתה מודעת לאפשרות ההפיכה הצבאית, היא היתה חסרת-אונים מול הצירוף הקטלני של טרו וטרור משמאל, אשר פרלמנטרי בלתי-יציב בחסדי מפלגות דתיות ולאומניות קנאות, ללא סיכוי לשיפור. הבעיה שוב לא היתה של שילטון מפלגה זו או אחרת, אלא של המישר כולו.

למעבר היתה ההפיכה בשורה טובה. בתנאים הנתונים אין גם משמעות לדיבורים על אובדן הדמוקרטיה: בערים — — — ו — — — ובמחוזות השדה שררה אנרכיה, לא דמוקרטיה. החשש מחומייניזם נוסח — — — החמיר בעת האחרונה. איות ברור לכך ניתן בשבוע שעבר בכפיית התפטרותו של שרי-החוף באשמה הכבדה של מתנות יתרה. — — — ושתופיו לכת הצבאית ויכולו להרגיע עתה את ארצות-הברית — — — שכלל הנראה ידעה על ההפיכה הנרקמת — ואת החברות האירופיות בנאט"ו, ואולי גם להוביל את — — — למסלול יציב יותר. לישראל אין סיבל להצטער על ההפיכה..."

עד כאן.
אמנם אצלנו, כידוע, זה לא יוכל לקרות, אבל ליתר ביטחון גזרתי את הקטע למישורת, על כל הפיכה שלא תבוא, להשוואה עם מה שאולי יכתוב פעם "דובהוריאט", עיתון פועלי תורכיה, על ההפיכה של — — — ב — — —

קולטוס אלילי

היום הקדוש ביותר ליהודים חלף עבר. מי שלא נאנס במעצריבת או נמלט בעוד מועד לאיזו שמורת-טבע מוגנת מנערי-חומייני יודי האבנים, בוודאי התפלל וצם בעד עצמו ובעד כל עם ישראל, ואין שמץ ספק כי זה יעזור, אם כי ידועים לי עוד כמה צומות, המעדיים בכיור שזה לא כל כך עזר. אבל נניח למתפללים ולצמים בעדנו. סוף-סוף ההבדל בינינו, בעלי המחשבה החופשית מכללידת ובין האדוקים-הנעולים מכות אמונה (לרוב אמונה שטוחה בשנות עיצוב האישיות בשיטות מובהקות של שטיפת-מוח), נעוץ בשיבולת הסובלנות מזה ואי-הסובלנות מזה. פה רצוני רק לעמוד על העובדה המדהימה, שדווקא סביב החג הקדוש ביותר של הדת היהודית, המתיימרת באנטטי-אליליות, כלומר דולת באמונה בערכים מופשטים ובאי סגידה לעץ ולאבן ומסתייגת משאר פולחנים גשמיים, אליליים, דווקא סביב החג הקדוש הזה מתרכזו שפע של ביצועים גשמיים הנובעים כולם מאמונות-תפלות, שאין ולא כלום ביניהן ובין פולחני ג'ויג'ו במעבה ג'ונגלים. התשלך, הכפרות, השעיר לעזאזל, השופר, הצום עצמו — מהם אם לא הענקת משמעות ערכית, מופשטת, לגשמיית? ממש, "קולטוס אלילי", כלשונו של ל"ה הזקן מימי לימוד התנ"ך שלנו.

כמובן, מפני שהיהודים עושים זאת, אין כאן שום מעשה פולחני אלילי. זה ברור כמשש, וביחוד לתרנגולות המיסכנות, שבזכותן מכנים הערבים את יום-הכיפורים, "עיד אל-ג'אג'י". לפני עשר שנים עשיתי עם מישפחתי שנה בטהראן, ושם, בין השאר, הייתי עד ליום הכיפורים השיעי, הוא חג ה"עשורה" (זוכרים? יום-הכיפורים הוא היום העשירי!). ישראלים ותיקים הזהירוני לבל אהין לרדת לטהראן-תחתית שם איזור הבאזאר, כדי לצפות בתהלוכת החוגגים השיעים, שמא יבחינו בנו, הכופרים, ויקרעונו כדג לבלתי השאר שריד. אף-על-פיכך, שמונו נפשונו בכפנו אני ואשתי ואורח ישראלי הרפתקן ושמו הל עומר, וירדנו אל העם לראותו בחגו — ומה ראינו אם לא המוני פריסים זועקים-מתפללים, צועדים וחובטים בקצב יחזותיהם (והמהדרין הצלפו על גבותיהם במגלבים?) היינו כנדהמים. אבל לא מהקולטוס האלילי הקמאי הזה, אלא מדמיונו לתבטות, "אשמנו בגדוני".

ברכה לתשמ"א

בימים טרופים אלה משחזים עיתונאים ישראלים מסוג מסויים את עתידים כמוצאי של רב, מצביעים על כוונות סרויות מזה, צועדים ירדניים ועיראקיים מזה — שלא לדבר על ההפיכה הצבאית בתורכיה — וקוראים את האומה לכו- נניות, אם לא למעשי זבנג-זומרגו. בקוראי את האתראות וההנחיות הללו, החזרות מין רוח

מעצמתית של ישראל-כל-יכולה, אני מתמלא רוח עוזו ונבונה ומרחם על קברניטי מדינות-האיזור המבועתים, המוכים אימתה ומרחם על קברניטי מדינות-האיזור המבועתים, המוכים אימה. על הירדנים, ולמד לקח את הסורים, נמחץ את העיראקים ונתעל את ההפיכה התורכית לערוץ חיובי, נקצה-אנ קורטובי משאב להתלבש, ללמד לקח, למחוף ולתעל משהו אצלנו בבית.

מדוע הרמטכ"ל

נכשל?

היו לנו רמטכ"לים חיילים. היו לנו רמטכ"לים מדינאים. היום יש לנו רמטכ"ל מנהיג, הקובע ומדגים נורמות חברתיות ולאומיות. אני משער, שעוד ייקרו לידי הזדמנויות לדון בעצם התופעה הזאת בחיינו הציוניים, בגורמיה ובסיבות מקובלות. הפעם אסתפק במתיחת ביקורת על חטא שחטא הרמטכ"ל בקידוש נורמה חברתית קולקלת.

לפני מיספר ימים הלך לעולמו אבי סגן-הרמטכ"ל, ואף שלא בדמי ימיו נפטר, הסתלקותו של אדם היא תמיד דבר המעורר רגשי-אבל. כידוע, מיספר המתים חופף בעולמו את מיספר הנולדים, ולכן לא ייפלא כי בצה"ל, כגוף מתחזק בתוכו רבבות, תמיד יש אחוז מסויים של חיילים אבלים על מות הורה. אין לי שמץ מושג מה עושה הרמטכ"ל במות הורה של אחד מחייליו הרבים. אין לי שמץ מושג אם הוא אפילו מיועד בכך. אני משער, שבמיקרים רבים ממין זה מוצאים אנשי יחידתו של החייל ומפקדיו הישירים דרך להביע את השתתפותם בצער. אבל כאשר מת אביו של אלוף, סגן הרמטכ"ל, קם הרמטכ"ל שלנו ופירסם מודעות גדולות בעיתונים — כל אחת עולה אלפי לירות מתקציב הביטחון המצטמק, שכולנו נדרשים לתרום חלקיק משכורת להגדלתו — ובהר קבע מפורשות: "צה"ל אבל על... וכו'".

ובכן, קודם כל זה לא נכון. צה"ל, אדוני הרמטכ"ל, אינו אבל. ולא מפני שיש "לו" משהו אישי נגד סגן-הרמטכ"ל, אלא פשוט מפני שצה"ל זה לא ישות חיה אלא אירגון, ואירגון אינו יכול להתאבל כל שום שאינו יכול לשמוח. אירגון הוא אירגון — גוף שאין לו כיש רגשות, או מחשבות, או מישאלות, כשם שיש לאורגניזם אנושי יחיד. חיילי צה"ל יכולים להתאבל. זה כן. מפני שלחיילים יש רגשות. אבל הרמטכ"ל לא אמר, "חיילי צה"ל אבלים", ולא במיקרה, מפני שאילו קבע במודעה כי "חיילי צה"ל אבלים", היה עושה את עצמו לשחוק, שהרי קשה להניח שכל חיילי צה"ל מכירים אישית את סגן-הרמטכ"ל עד שיש ביכולתם הנפשית לחוש רגשי צער והזדהות איתו בהילחם ממנו אביו.

אז אם לא צה"ל אבל, ולא חיילי צה"ל אבלים, מה פשר המודעה האווילית הזאת? האם הרמטכ"ל רוצה להודיע באמצעות מודעה לסגנו, כי הוא מתאבל אישית? אם ככה, ייבא נא ויפרסם על חשבונו מודעה-אבל אישית, בשמו-הוא. האם הרמטכ"ל רוצה להודיע לעם, כי הוא אבל על מות אבי עמיתו (שהרי אפשר לשער, כמובן, שאם הוא לא יפרסם שום מודעה, יתחילו הבריות ללכת רכיל כי הנה, ראו, אבי סגן-הרמטכ"ל מת והרמטכ"ל לא נע ולא זע, ואפילו לא פירסם מודעה!) — שוב, ייכבד נא ויפרסם מודעה על חשבונו, בלי לערב בכך את האירגון הקרוי צה"ל.

יש לי יסוד מסויים לחשוד ברמטכ"ל, כי מאז מת אבי סגנו הוא נפגש עם האלוף יקותיאל אדם — אולי אפילו בביתו או בבית אביו, שבו ישב, "שיבעה", ובוודאי סח לו כמל מלות ניוחמים. אם עשה זאת, לא מגיע לו צל"ש מיוחד, אבל גם לא למתחורו מכך שום כורח חיוני להוסיף ולפרסם ניוחמים ברבים, ומה גם על חשבון משלם המיסים.

הוא הדין בלשכת סגן הרמטכ"ל, שאף "היא" פירסמה מודעה-אבל אנונימית: "הלשכה מתאבלת!"! ילמדונו קציני בכירי צה"ל: כיצד לישכה יכולה להתאבל? האם קירותיה נטפו אגלי דמעה? כלום מכונות הכתיבה יבבו? אני נכון להסתכן ולנחש, כי אפילו המזכירות לא תלשו שערותיהן. לפני ימים מיספר אירע אסון גדול ליוקנעם. מטוס של חיל-האוויר נפל במרכז העיירה והרג אשה. שמעתי בחדשות, כי מפקד הבסיס ששמנו המריא המטוס ביקר מייד אצל מישפחת האבלים, ואמרתיו בלבי כי יפה עשה. אחר-כך תרתי אחר מודעות השתתפות אבל המשפחה מטעם צה"ל ולא מצאתי, למרבה רווחתי. אבל לכל הדעות, אבלם של ארבעה יתומים ושל אלמן קשה מאבלו של אדם בוגר במלוא מובן המלה על מות אב קשיש, ולכן, אם ננקוט אמות-מידה התנהגותיות נוסח הרמטכ"ל, לא נוכל שלא לשאול היכן מודעת-אבלו באסון יוקנעם?

התרבות האנושית צמחה סביב פולחני פריון ומוות. מינהגי הקבורה והאבלות של העם היהודי — כך נראה לי — אין קאים מהם (להוציא אי-אלה חריגים). מה קולע יותר מקבורה ללא ארון, להמחשת "מעפר אתה ואל עפר תשוב"? מה יעיל יותר ממוסד ה"שיבעה" לריפוי האבלים בעיסוק חברתי נמרץ בשעות הקשות ביותר שבסמוך למות יקיר? אבל מה לאה ולניחוס-אבלים מיסחרי וראוותני במודעות עיונות ורחוב? כלום יש ניחוס לא-אישי? זה כתוב בתורה, במישנה, בתלמוד ו אדרבה, ילמדונו רבותינו מתי דבק מנהג מודעות-האבל בעמנו — ודומה בו בלבד? ואיך, ומדוע? כן, מדוע הוא נקלט בהצלחה מסחרית מסחררת שכזאת, שעד שהרמטכ"ל הצייקן הגיעה — והכשילה?

(המשך מעמוד 27)

התליטה הממשלה לפרסם הודעת שקר, כאילו היתה זאת פעולה פרי טיונית של "מתיישבים" אורחיים. ליוזיה רוקח טרחה לצרף לסיפי רון, כנספח, את נאומו של דויד בן-גוריון בקול ישראל, שבו פיר- שרת. שם שקר זה, בניגוד לדעתו של שרת. שם אחרי 27 שנים, עלולה להיות לפירסום זה השפעה הר- סנית על אמינות ההודעות ה-

צבאות הישראליות. התוכנית לכיבוש דרום-סוריה. שרת מגלה שבן-גוריון, דיין ופינחס לבון ביקשו בפברואר 1954 לנצל את נפילת הרוזן הסורי אדיב שישקלי כדי לכבוש את דרום-סוריה ולספחו לישראל. הם ביקשו גם לקנות קצין סורי, שישתלט בדמשק ויכונן שם ממשלת-בובות פרו-ישראלית. הדברים נראים אקטרי אלמים ביותר כיום, לאור מצבו הרעוע של חאפז אל-אסד וההצי הרות הישראליות על נושא זה.

הכוונה לבתר את לבנון. שרת מגלה כי כבר בי פברואר 1954 תבע בן-גוריון לפי תוח במיבצע ישראלי גדול לרי- סוק המדינה הלבנונית ולהקמת מדינה נוצרית-מארונית בתחל מ- לבנון מחולקת. נערכו על כך דיונים נרחבים. בן-גוריון פירט את התוכנית בהרחבה במכתב לשרת. ושרת ענה במכתב ארוך, שבו התנגד בתוקף למגמה זו. בן-גוריון היה מוכן להשקיע הן רב בשיחוד מנהיגים נוצריים ב- לבנון. בין השאר מגלה שרת כי "הרמטכ"ל (לבנוני) שיסכים לשמש כצבאי-צבא (לבנוני) כאלו צה"ל נענה לקריאתו לשתרר לבנון מעול המשעבדים המוסלמיים".

בענין הקורא של היום, נראית תוכנית זו כתרשים מדוייק למה שאירע לאחר מכן בלבנון — מילי-חמה האורחים, הקמת המובלעת המארונית וכינון "לבנון החופ- שית" של רבי-סרן סעד חדד.

פרשת הר-ציון. שרת מספר כיצד רצה מאיר הר-ציון, איש היחיד, 101, כמו ידיו חמרי שה נערים בדואים חפים-מפשע, נקמה על הריגת אחותו. שעברה בעת טיול את הגבול הירדני. שרת מספר כי אריק שרון ומשה דיין חיפרו על מכל אתה נתעב זה, ושברך גוריון סילע את החלטתו להעי- מיד את הר-ציון וחבריו לדיון.

פרשת לבון. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.

מסע סביב העולם. שרת מתאר בהרחבה את העסקי-במצי ריים. ליוזיה רוקח מצרפת לספר, שבו מגלה שרת את האמת על הפרשה. נאום שיקי שגאם שרת עצמו בכנסת. שבו שם כי ההאש- מות נגד אשמי מישפט-קאהיר הם עלילת-דם אנטי-שמית.